

M. Grgič – M. Kosic – S. Pertot

Da sistema a simbolo.

La lingua slovena in Italia tra linguistica, sociologia e psicologia

(Od sistema do simbola. Slovenski jezik v Italiji med jezikoslovjem, sociologijo in psihologijo)

Aracne editrice, Rim 2020

Knjiga je izšla v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom (SLORI-jem)

POVZETEK VSEBINE

Znanstvena monografija ponuja širok pregled nekaterih vidikov, ki izhajajo iz jezikoslovnih, sociolingvističnih in psiholingvističnih raziskav manjšinskega jezika.

V **Uvodu** (*Lo sloveno in Italia: Premessa allo studio di una lingua minoritaria / Slovenščina v Italiji: uvod v raziskovanje manjšinskega jezika*) najdemo opis ciljev monografije in predstavitev slovenske skupnosti v Italiji. V sporazumevalnih praksah te skupnosti lahko namreč opazujemo značilne pojave medjezikovnega stikanja, ki jih preučujejo kontaktno jezikoslovje, sociolingvistika in nekatere veje psihologije. Gre za interdisciplinaren pristop k raziskovanju slovenskega jezika v Italiji in skupnosti govorcev z analizo rabe, percepcije in strokovne obravnave jezika.

V **prvem poglavju** (*Il profilo del parlante bilingue: Il caso degli sloveni in Italia / Profil dvojezičnega govorca: primer Slovencev v Italiji*) **Susanna Pertot** opisuje razvoj in rabo nekaterih pojmov, ki izhajajo iz raziskovanja večjezičnosti (npr. materni jezik, rojeni govorec, prvi/drugi jezik ...), in prikazuje, kako se splošni termini (npr. dvo- in večjezičnost) uporabljajo v znanstvenem diskurzu. Nadalje obravnava usvajanje več jezikov v otroštvu in prednosti, ki iz tega izhajajo. V drugem delu tega poglavja navaja avtorica primere dvojezičnih govorcev na območju slovensko-italijanskega stikanja v Furlaniji - Julijski krajini, pri čemer se opira na raziskave o rabi slovenščine med temi govorci.

Pojavi, ki jih jezikoslovje in sociolingvistika opazujeta na območjih jezikovnega stikanja med manjšinskim in večinskim jezikom, lahko – skupaj s (samo)marginalizacijo in (samo)izključevanjem govorcev – povzročijo pešanje manjšinskega jezika, kar lahko nadalje privede do njegove zamenjave, opuščanja ali folklorizacije. Te vidike in potencialni razvoj tovrstnih trendov, s posebnim poudarkom na jezikovnem načrtovanju med Slovenci v Italiji, obravnava **Matejka Grgič** v **drugem poglavju** (*Sociolinguistica e antropolinguistica delle lingue minoritarie: nuovi spunti di ricerca sulla lingua slovena in Italia / Sociolingvistika in antropolinguistika manjšinskih jezikov: nova izhodišča za raziskovanje slovenskega jezika v Italiji*).

Sporazumevanje v dveh jezikih lahko vpliva tudi na psiho govorca, ki z rabo jezika razčlenjuje svoja čustva in izkustva, jih razume, sporoča in prepozna pri sogovornih. V **tretjem poglavju** (*Gli aspetti emozionali della scelta del codice linguistico. Quale lingua: prima, seconda o entrambe?* – Čustveni vidiki izbire jezikovnega

koda. Kateri jezik: prvi, drugi ali oba?) obravnava **Susanna Pertot** emocionalne vidike rabe jezikov. Mnogi raziskovalci domnevajo, da je emocionalna odzivnost dvojezičnih govorcev večja, ko govorijo v prvem jeziku, torej v jeziku, ki ga najbolj obvladajo in najpogosteje uporabljajo; odzivnost je nižja, če govorci uporabljajo drugi jezik, torej tistega, v katerem ne dosegajo tako visoke sporazumevalne zmožnosti. Številne introspektivne raziskave to domnevo potrjujejo; eksperimentalne raziskave, ki se opirajo na empirične podatke, pa so doslej privedle do nasprotujočih si rezultatov. Avtorica analizira stanje na področju znanstvenih raziskav in hipoteze, ki izhajajo predvsem iz teorije t. i. utelešenega jezika. V drugem delu predstavlja raziskave, ki jih je na tem področju opravila med Slovenci v Italiji.

V **četrtem poglavju** (*Identità e appartenenza nella società della globalizzazione: Le scelte degli sloveni in Italia / Identiteta in pripadnost v globalizirani družbi: izbire Slovencev v Italiji*) **Marianna Kosic** razmišlja o pomenu identitete v dobi globalizacije, pri tem pa upošteva dejavnike, ki najbolj vplivajo na identitetne opcije in izbire različnih generacij. Avtorica izhaja iz splošnih teoretskih izhodišč, nato pa predstavlja identitetne izbire, ki jih je zasledila med svojim terenskim delom s pripadniki slovenske skupnosti v Italiji. S posebnim poudarkom obravnava izraze pluralnosti in kompleksne večdimenzionalnosti sestavljenih etničnih identitet, ki izhaja iz hibridizacije, raznolikosti ter aktualizacij individualne in kolektivne identitete na podlagi kontekstualne in situacijske aktivacije – vse to posameznikom omogoča, da se fleksibilno in fluidno prilagajajo spremembam (notranjim ali zunanjim) in da ostajajo v koraku s časom.